Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Kemppainen, Tiina; Uusitalo, Outi; Kuoppamäki, Sanna-Mari

Title: Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Kemppainen, T., Uusitalo, O., & Kuoppamäki, S.-M. (2017). Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa. Kulutustutkimus.Nyt, 11(1), 34-47. http://www.kulutustutkimus.net/wp-content/uploads/2017/08/Kulutustutkimus.nyt_1_2017.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Tiina Kemppainen, Outi Uusitalo ja Sanna-Mari Kuoppamäki

TIIVISTELMÄ

Aiempien tutkimusten perusteella eri-ikäiset suomalaiset toivovat asumiseltaan samankaltaisia asioita. Yhtenäisiä asumisen toiveita on selitetty kulttuurisidonnaisilla normeilla, jotka perustuvat paitsi virallisiin säädöksiin myös vähitellen normaaleiksi muodostuneisiin käsityksiin. Normit luovat yksilöille ymmärrystä siitä, mitä asumiselta tulisi toivoa. Yleisen ihanteen alle kätkeytyy normeista poikkeavia asumisen toiveita, haaveita ja intohimoja, jotka kytkeytyvät esimerkiksi yksilöiden elämänvaiheeseen, arvoihin ja ikään. Tämä tutkimus tarkastelee nuorten ja myöhäiskeski-ikäisten aikuisten asumistoiveita sekä normien ja haaveiden ilmenemistä näissä toiveissa. Tutkimuksen aineisto kerättiin Vantaan Asuntomessuilla kesällä 2015 kahdeksan ryhmäkeskustelun avulla, joihin osallistui 68 henkilöä. Asumistoiveet hahmottuivat eri-ikäisten keskuudessa teemoiltaan samankaltaisina, suomalaisia perinteisiä asumisnormeja heijastelevina. Keskusteluissa asumisen toiveet kytkeytyivät kolmeen pääteemaan, jotka jaettiin molempien ryhmien keskuudessa: 1) asumisen toimivaan arkeen, 2) asumisen yksityisyyteen sekä 3) asumisen persoonallisuuteen ja kodikkuuteen. Vaikka asumisen teemat olivat samankaltaisia, eri-ikäisten keskustelijoiden elämänvaiheen vaikutus näkyi asumistoiveiden perusteluissa. Yhtenäiset normit hallitsivat kuvaa toivotusta asumisesta, haaveet ja intohimot alistettiin näille normeille.

JOHDANTO

Asuminen on yksi elämän moniulotteisemmista ilmiöistä, joka koskettaa jokaista kuluttajaa. Siinä yhdistyvät omat ja perheenjäsenten toiveet, saatavilla olevat resurssit sekä ympäristön tarjoamat mahdollisuudet, jotka vaihtelevat eri elämänvaiheissa. Suomalaisten asumistoiveet voidaan aikaisempien tutkimusten (esim. Strandell, 1999, 2005, 2011) perusteella kiteyttää ajatukseen omakotitalosta rauhallisella alueella (Lapintie & Hasu, 2010). Asumistoiveet näyttäytyvät yllättävän samankaltaisina, eikä niiden erilais-

tumisesta ole juuri empiiristä todistusaineistoa, vaikka toiveiden eriytymistä pidetäänkin asumiseen liittyvänä trendinä (Kyttä ym., 2010). Suomalaisten asumistoiveita on kuvattu yhtenäiskulttuurina, jossa asumiselta toivotaan omakotitaloasumisen ohella luonnonläheisyyttä ja rauhallisuutta henkilön koulutus-, työ- tai tulotaustasta riippumatta (Kortteinen ym., 2005; Tuominen ym., 2005; Juntto, 2007). Näiden ohella turvallisuus sekä hyvin hoidetut asuinalueet kuuluvat asumistoiveiden ytimeen (Tuominen ym., 2005). Asuntoihin liitettyjä ihanteita ovat kodikkuus ja viihtyisyys, asumiskustannusten kohtuullisuus, arjen sujuvuus, ajankäytön taloudellisuus (Juntto, 2008) sekä riittävä tila (Kyttä ym., 2010). Asumistoiveiden yhtenäisyyden korostumisesta huolimatta yleisen ihanteen alle saattaa kätkeytyä paljon muita ihanteista poikkeavia asumisen toiveita ja alakulttuureita, jotka kytkeytyvät esimerkiksi yksilöiden elämänvaiheeseen ja ikään sekä erilaisiin arvoihin ja elämäntapoihin.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan, millaisina ja millä tavoin asumistoiveet jäsentyvät kuluttajien puheessa. Tutkimuskysymyksenä on, millaisia asumistoiveita eri-ikäisillä kuluttajilla on, ja heijastavatko asumistoiveet sosiaalisia ja kulttuurisia ihanteita ja normeja vai näkyykö niissä myös normeista poikkeavia, yksilöllisiä haaveita ja intohimoja. Toiveita tarkastellaan nuorten ja myöhäiskeski-ikäisten aikuisten näkökulmasta. Molemmat ikäryhmät elävät elämänvaihetta, jolle on ominaista muutokset yksiöllisessä elämänkaaressa. Elämänmuutokset voivat liittyä perheen perustamiseen, päätoimisen opiskeluajan päättymiseen, lasten poismuuttoon kotoa tai lähestyvään eläkeikään (Green, 2010; Hutteman, 2014; Settersten, 2003). Asumiseen liittyvässä tutkimuksessa näitä muutoskohtia on vain harvoin otettu tutkimuksen lähtökohdaksi (Hasu, 2017; Vasara, 2016), vaikka juuri elämänmuutosten myötä oman asumisen uudistaminen ja toiveiden pohtiminen on usein ajankohtaista. Nuorten ja myöhäiskeski-ikäisten aikuisten tutkiminen mahdollistaa asumistoiveiden tarkastelun paitsi kahden toisistaan poikkeavan elämänvaiheen myös eri sukupolvien näkökulmasta. Eri aikakausina yhteiskunnalliset, sosiaaliset ja kulttuuriset muutokset vaikuttavat arvojen ja asenteiden muovautumiseen eri tavoin, minkä vuoksi eri aikakausilla syntyneillä voi olla erilaisia arvoja esimerkiksi työn, vapaa-ajan, kulutuksen ja siten myös asumisen suhteen (esim. Karisto, 2007; Purhonen, 2009; Smola & Sutton, 2002). Tarkastelemalla tiettyjen ikäryhmien asumiseen liittyviä ihanteita eri elämänvaiheissa voidaan luoda käsitystä siitä, jakavatko samalla aikakaudella varttuneet kuluttajat samanlaisia asumiseen liittyviä ihanteita vai eriytyvätkö asumiseen liittyvät ihanteet yksilöllisten elämänvaiheiden muutosten mukana.

ASUMISTOIVEIDEN MUODOSTUMINEN: NORMIT, HAAVEET JA HENKILÖN ELÄMÄNVAIHE

Asumistoiveet kytkeytyvät asunnon ja kodin käsitteisiin. Asunto voidaan nähdä fyysisenä rakennelmana, joka muuttuu kodiksi vasta, kun siihen yhdistyy henkilökohtaisia merkityksiä ja tunteita, kiintymystä tai positiivisia mielikuvia (Blunt & Dowling, 2006; Gifford, 1997). Walsh (2006) tarkastelee kodin olemusta elettynä tilana, jossa suoritetaan erilaisia käytäntöjä kuten arkisia askareita ja kotitaloustöitä, ja jota sisustetaan, kalustetaan ja remontoidaan. Toisaalta koti on paikka, johon kuulutaan ja joka liittyy lähei-

sesti yksilön identiteetin rakentumiseen. Koti on jälkimmäisen näkemyksen mukaan piilo- ja suojapaikka ympäröivästä maailmasta, muistojen tyyssija sekä ympäristö, jossa itseä voidaan ilmaista ja hoivata (Marcus, 2006). Kodilla on vahva asema suomalaisten arvomaailmassa, ja siihen on enimmäkseen liitetty positiivia mielikuvia kuten tuttuus, suoja ja turvallisuus. Suomessa kodilla on ollut tärkeä rooli myös työskentelyn, kotitöiden tekemisen ja niihin harjaantumisen paikkana. (Niiniluoto, 2001.)

Asumiseen liittyvien henkilökohtaisten arvostusten taustalla vaikuttavat asenteelliset ja poliittiset rakenteet sekä asumisen instituutiot (Juntto, 2010). Asumisen merkitykset ovat yksilöä laajemmalla tasolla latautuneita (Felix ym., 2015; Tanner ym., 2008) ja tietyssä sosiaalisessa ja kulttuurisessa ympäristössä rakentuneita (O'Mahony, 2013; Wise 2000; Morris & Winter, 1975). Yhtenäisiä asumistoiveita tietyssä kulttuurissa on selitetty asumiseen liittyvillä, sosiaalisesti rakentuneilla normeilla, jotka luovat yksilöille käsitystä ja malleja siitä, mitä asumiselta tulisi odottaa. Normit voidaan jakaa kirjoitettuihin sosiaalisiin sääntöihin ja kirjoittamattomiin aitoihin normeihin. Kirjoitettuja sääntöjä ovat lait ja asetukset, jotka velvoittavat toimimaan tietyllä tavalla sanktion uhalla. Aidot normit taas ovat määritelmiä hyväksytyistä ja suotavista toimista – ne ovat ihanteita ja ajatuksia "normaalista", jotka perustuvat yleisiin uskomuksiin tietyssä yhteisössä. (Tuomela & Bonnevier-Tuomela, 1992.) Asumiseen normit ilmenevät sekä moninaisina kirjoitettuina sääntöinä että yhteisössä muodostuneina ihanteina. Asumisen ihanteet ja normaaleina pidetyt asiat syntyvät luontevasti arkielämän tavallisten käytäntöjen toistuessa. Kun normaaleja kodin rutiineja, fyysisiä puitteita ja merkityksiä pidetään itsestään selvinä, ne muodostavat yhdenmukaisia toimintatapoja ja standardoituja ratkaisuja (Shove, 2003).

Suomalaisten asumistoiveisiin vaikuttaviksi normeiksi on tunnistettu omatoimisuuden ja yksin pärjäämisen ihanne, luottamus lainsäädäntöön, tasaarvon kunnioittaminen sekä (urbaanin) luonnon arvostus (Puustinen, 2010). Asumisessa on ihannoitu funktionaalisuutta, eli toimivia ja tarkoituksenmukaisia asumisvalintoja (Autio & Autio, 2009). Omistusasunnon hankkiminen on kytkeytynyt omatoimisuuden ja yksin pärjäämisen ihanteisiin, toisaalta kodin rakentaminen on ollut myös miehisyyden mitta (Puustinen, 2010). Omistusasuminen merkitsee itsemääräämisoikeutta, mahdollisuutta hallita omaa asuntoa ja asuinympäristöä niin toiminnallisesti kuin sosiaalisuudenkin näkökulmasta (Lapintie, 2008). Suomalaista asumista leimaa myös tarkka sääntely, joka on johtanut vakioituun ja tasalaatuiseen asuntotuotantoon. Esimerkiksi huone henkilöä kohden –normi on hallinnut asuntopoliittista suunnittelua, mutta myös käsitystä asunnon vähimmäiskoosta ja "normaaliperheen" asumisesta (Juntto, 1990). Tasa-arvoinen, laadukas ja luonnonläheinen asuinympäristö mielletään kaikkien oikeudeksi, ja hyväksyttynä tavoitteena pidetään pröystäilemätöntä, järkevää ja massasta erottumatonta asumista (Puustinen, 2010).

Asumiseen liitetyt yksilölliset halut ja haaveet nähdään helposti uhkana hyväksyttyjen normien toteutukselle. Normeihin liittyy käsitys niiden tarpeellisuudesta ja järkevyydestä, ja vakiintuneita normeja aletaan pitää itsestään selvinä eikä niitä kyseenalaisteta. Haaveisiin taas liitetään mielen reflektion lisäksi kehon intohimoja, jotka tuottavat jännitteitä hyväksyttyjen normien kanssa. Haaveisiin siis kohdistetaan kontrollia ja moraalisia ohjeita. (Belk et

al., 2003.) Sekä normit että käsitykset haaveiden hyväksyttävyydestä muovautuvat ajan mittaan. Normi tai standardi, joka on ollut aikaisemmin mahdoton hyväksyä, muuttuu normaaliksi ajan kuluessa (Shove, 2003). Asumisen ja sisustamisen nousu vahvaksi trendiksi 2000-luvulla on osaltaan muokannut asumisen ihannekuvia vaatimattomuuden ihannoinnista kohti näyttävyyttä (Juntto, 2008; 2010). Normien noudattamisen välttämättömyys näyttää väistyneen ja antaneen tilaa ja oikeutusta omaan elämäntapaan, itsen ilmaisemiseen ja omiin harrastuksiin ja käytöntöihin liittyvien haaveiden esille tuomiselle. Haaveiden sosiaalinen ja yhteisöllinen luonne (Belk et al., 2003) näkyy asumista koskevassa mediasisällössä, joka osaltaan vakuuttaa, että on hyväksyttyä panostaa asumiseen, tehdä omia valintoja ja omaa asumista voi esitellä julkisesti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Normien ja haaveiden ohella asumistoiveisiin vaikuttavat henkilökohtaiset tekijät, kuten henkilön ikä, elämänvaihe, elämäntyyli ja persoonallisuus (Hasu, 2010; Hasu, 2017). Asumisessa kyse on prosessista, jossa henkilökohtaiset kokemukset muokkaavat tulkintoja (Hasu, 2017). Asumisen tutkimuksessa iän on katsottu olevan ilmentymä siitä, missä sosiologisessa vaiheessa henkilö on elämänkaarellaan ja samalla se on selittänyt asumiseen liittyviä valintoja ja toiveita (Magnusson & Özüekren, 2002; Wulff ym., 2010) sekä asumispolkuja (Clapham, 2002; Hasu, 2017). Nuoreen aikuisikään (ikävuodet 18–30) (Hutteman ym., 2014) on yhdistetty asumiseen liittyvä vaihtuvuus ja muuttuvat toiveet, sillä elämänvaiheeseen kuuluu useita elämänmuutoksia, kuten puolison ja lasten hankinta sekä työpaikkojen vaihtaminen (Hirvonen ym., 2005). Suomessa nuorten aikuisten asumistoiveiden on nähty heijastavan yleisiä ihanteita pientalosta luonnonläheisillä alueilla, mutta myös urbaanin asumisen suosion kasvusta on viitteitä (Kilpeläinen ym., 2015). Myöhäiskeski-ikäisten (ikävuodet 46–65) (Hutteman ym., 2014) elämänvaihetta leimaavat lasten poismuutto, työuran loppuminen ja heikentyvä terveydentila. Asumistoiveita määrittävät kotona vietetyn ajan kasvava osuus, pitkät asumishistoriat samoissa asunnossa ja niistä juontava kiintymys ja tyytyväisuus omaan kotiin (Pynoos & Regnier, 1991; Pulkkinen & Polet, 2010; Wulff ym., 2010).

Eri elämänvaiheille tyypillisenä pidetyt asumisen murroskohdat muovautuvat ajan myötä. Perinteinen normatiivinen käsitys yksilön elämänkaaresta ja asumisen muutoskohdista ei välttämättä toteudu länsimaisessa 2000-luvun kulttuurissa: avioerot ovat yleistyneet, lasten lukumäärä on vähentynyt ja uusioperheet ovat tavanomaisia (Settersten, 2003). Vaikka suomalaisten asumistoiveet näyttäytyvät yhtenäisinä ja yleisten normien ohjaamina, asumisen trendin korostuminen, yksilöllisyys ja haaveiluun kohdistuvan kontrollin vähentyminen tuovat esille merkkejä toiveiden eriytymisestä ja ristiriidoista.

AINEISTO JA MENETELMÄT

Tarkastelemme seuraavaksi empiirisen aineiston valossa nuorten aikuisten ja myöhäiskeski-ikäisten asumistoiveita sekä sitä, miten toiveet heijastavat yleisiä asumisen normeja ja toisaalta eriytyneitä ja yksilöllisiä piirteitä, intohimoja ja haaveita.

Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksasta ryhmäkeskustelusta, jotka toteutettiin Vantaan Asuntomessuilla kesällä 2015. Keskustelijat rekrytoitiin internet- ja lehti-ilmoitusten avulla ja osallistumispalkkioksi annettiin pääsylippu Asuntomessuille. Osallistujista 31 oli nuoria (23–36-vuotiaita), ja 37 (49–66-vuotiaita) myöhäiskeski-ikäisiä aikuisia, naisia oli 44 ja miehiä 24. Ryhmäkeskustelut kestivät noin 60 minuuttia ja niihin osallistui 7-12 keskustelijaa. Kolmessa ryhmässä oli sekä nuoria että varttuneita aikuisia. Kolme ryhmää muodostui varttuneista keskustelijoista ja kaksi ryhmää nuorista aikuisista.

Osallistujat tutustuivat Asuntomessuihin noin kahden tunnin ajan ennen keskusteluja. Messuvierailun tavoitteena oli tarjota keskustelijoille virikkeitä, jotka herättävät mielipiteitä ja tunteita sekä auttavat reflektoimaan omia asumiseen liittyviä toiveita, haaveita, asenteita ja kokemuksia. Ryhmäkeskustelut tarjosivat osallistujille vapaan tilaisuuden tuoda esille omia asumiseen ja asuntoihin liittyviä näkemyksiään ja merkityksenantojaan. Keskustelu mahdollisti merkitysten reflektoinnin, jakamisen ja pohtimisen yhdessä muiden osallistujien kanssa.

Keskusteluissa hyödynnettiin teemoitettua kysymysrunkoa. Teemoina olivat asumiseen liittyvät toiveet ja kuluttaminen, asumisen digitalisoituminen sekä Asuntomessuihin liittyvät kokemukset. Keskustelut nauhoitettiin ja litteroitiin, lisäksi niistä tehtiin muistiinpanoja. Vähintään kaksi artikkelin kirjoittajista oli läsnä jokaisessa keskustelussa, ja artikkelin ensimmäinen kirjoittaja litteroi yli kolmasosan keskustelumateriaaleista. Aineistoa analysoitiin teemoittelemalla. Aineistosta poimittiin aluksi kaikki asumistoiveisiin ja mieltymyksiin liittyvät puheenvuorot, joista tunnistettiin kolme asumistoiveita valaisevaa pääteemaa. Teemoja analysoitiin tämän jälkeen tarkemmin tutkimalla, miten asumisnormit ja -haaveet tulivat pääteemojen sisällä esille.

ASUMISTOIVEET ERI ELÄMÄNVAIHEISSA NORMIEN JA HAAVEIDEN ILMENTYMINÄ

Tutkimuksen tuloksissa asumistoiveet hahmottuivat eri-ikäisten keskuudessa päälinjoiltaan samankaltaisiksi ja suomalaisia asumisen normeja ja yhtenäiskulttuuria heijasteleviksi. Asumiseen suhtauduttiin rationaalisesti ja funktionaalisesti omaa elämää ja mahdollisuuksia peilaten. Haavemaiset, emootioperäiset unelmat jäivät normaaleja ihanteita heijastavan keskustelun varjoon. Asumistoiveet kytkeytyivät keskustelijoiden puheessa heidän käsitykseensä asunnosta kotina: millaisessa kodissa on hyvä toteuttaa arjen askareita ja toimintoja sekä millainen koti tarjoaa suojapaikan ja ainekset oman identiteetin ilmaisuun. Kotia tarkasteltiin myös osana laajempaa ympäristöä esimerkiksi sijainnin näkökulmasta.

Asumisen ja elämänvaiheen sidonnaisuus näyttäytyi toiveiden pohdintana nykyisen elämänvaiheen valossa, mutta myös kuvitteellisten, tulevaisuudessa edessä olevien, tai jo ohitettujen elämänvaiheiden kautta. Omia toiveita vertailtiin käsityksiin muiden sukupolvien toiveista. Asumisen toiveet hahmottuivat kolmen pääteeman kautta, jotka liittyivät 1) asumisen toimi-

vaan arkeen, 2) asumisen yksityisyyteen sekä 3) asumisen persoonallisuuteen ja kodikkuuteen.

Asumisen toimiva arki - koti arjen toimintojen tukijana

Asumistoiveet ilmenivät keskusteluissa etenkin asumisen arkeen liitettyjen merkitysten kautta. Käsitykset ”normaalista kodista ja normaaleista kotiin liittyvistä tehtävistä” eri elämänvaiheissa ohjasivat toimivan arjen tarkastelua vahvasti. Normeissa korostuivat järkevyyden, omatoimisuuden ja laadukkaan asumisen ihanteet. Asumisen toimivaan arkeen liittyvissä toiveissa hahmottui kaksi alateemaa: asunto toimivana kokonaisuutena ja asunto helppona kodinhoidon kohteena.

Asunto toimivana kokonaisuutena

Nuoret ja myöhäiskeski-ikäiset aikuiset jakoivat varsin yhdenmukaisen kuvan asunnosta ”hyvänä kotina”. Monelle hyvä koti näyttäytyi toimivuuden kautta, johon yhdistettiin tehokkuus, järkevyys ja selkeys. Kodilta toivottiin etenkin omaan elämänvaiheeseen sopivia ratkaisuja, mutta myös asumismukavuutta lisääviä esteettisiä tekijöitä. Esteettiset seikat näyttäytyivät haaveina, jotka oltiin kuitenkin valmiita työntämään taka-alalle arjen realiteettien ja tarpeiden valossa. Järkevyyden normista poikkeavat ”turhuudet” herättivät paheksuntaa: esimerkiksi paljuille tai suurille terasseille ei löytynyt normeilla perusteltavia tehtäviä.

> ”Sen täytyy olla käytännöllinen. Sit sen jälkeen kattotaan, että mikä ois semmonen... vähemmän ruma.” (Nainen, 33)

> ”Mä asun omassa asunnossa. Haluan, että siinä on toimivat ratkasut, ja myös kulutan niihin toimiviin ratkasuihin.” (Mies, 50)

Asumista koskevia säännöksiä ja lakeja arvostettiin vahvasti, kodin esteettömyys ja turvallisuus nähtiin molempien ikäryhmien parissa tärkeinä toimivan kodin ominaisuuksina. Etenkin miespuoliset keskustelijat tarkastelivat messuasuntojen ratkaisuja ”normipoliisien” roolissa: ratkaisujen sääntöjenmukaisuutta epäiltiin ja puutteita paheksuttiin. Asuntojen monikerroksisuuden ei koettu sopivan lapsiperheille tai vanhuksille. Turvallista kotia lähestyttiin sen sisäisten ominaisuuksien kautta, jolloin oli tärkeää, ”ettei siellä kolhi itseään” tai ”näkee missä lapset leikkii”. Ulkoisten uhkien ja niiltä suojautumisen näkökulmaa korostettiin myös: ”meillä on semmonen hälytin ja me pidetään sitä tärkeenä”. Turvallisuuden teema liitettiin erityisesti myöhäisiin elämänvaiheisiin.

Toimiva asunto hahmottui asunnon koon ja tilan pohdinnoissa, joissa heijastui järkevyyteen ja asukasmäärään perustuva, huone per henkilö -normi. Toiveeksi muodostui, että kodissa ”mahtuu toimimaan” kulloisenkin elämäntilanteen vaatimalla tavalla. Asunnon tilavuus näyttäytyi tärkeämpänä varttuneemmille aikuisille, jotka olivat tottuneet väljään asumiseen. Nuoret aikuiset eivät pitäneet asunnon suurta neliömäärää oleellisimpana asiana, vaan pienemmätkin tilat riittivät, mikäli asunto on hyvin suunniteltu ja toimiva. Isojen messutalojen nähtiin ilmentävän epäsuomalaisia, ulkomailta omaksuttuja asumisnormeja, ”jenkkityyliä, jossa pröystäillään talon kahdellatoista WC:llä”.

> ”Mä mielummin aattelen, että mitä pienempään saa pakattua kaiken sen mitä tarvii, niin sen parempi. […] Se on ehkä mun vanhempien ikäsillä ihmisillä semmonen, ”että no pitäähän sitä tilaa olla, ja, että sielä mahtuu sitte”. Ja sitte taas, ehkä se ei oo enää niin muotia rakentaa isoo.” (Mies, 25)

Asumistoiveet kytkeytyivät kotiin liitettyjen merkitysten ohella laajempaan asumisympäristöön, sillä kodin sijainti yhdistyi arkielämän sujuvuuteen. Asuntomessualue ei edustanut keskustelijoille normaalia suomalaista massasta erottumatonta ja tasa-arvoista asumista. Aluetta kuvattiin erikoisena rikkaiden asuinalueena, ”jolle ei itse kuulu”. Palveluita ja asunnon sijaintia lähestyttiin erilaisista näkökulmista elämänvaiheen mukaan. Nuorten aikuisten aktiivinen elämänvaihe heijastui ympäristöön liittyvinä toiveena, jossa korostui helppo liikkuminen kodin ja ympäristön välillä. Toisaalta asuminen näyttäytyi kompromissina ja selviytymisenä, jossa arkielämän vaatimuksia ja varallisuuden suomia mahdollisuuksia yritetään sovittaa yhteen samalla kun asumishaaveita sysätään myöhemmille ajankohdille.

> ”Se sijainti on tosi tärkee, et pääsee julkisilla helposti kulkemaan, tai pyörällä. Et se on niinku tosi, tosi, tosi olennainen, et on helppo liikkua.” (Nainen, 31)

> ”Asunnon sijainti. Et on edullista asuu, turha siihen on niinku miljoonia laittaa. Et tavallaan, kyllä mä haluun muutakin tehä.” (Mies, 29)

Varttuneet aikuiset olivat jo toteuttaneet omia asumistoiveitaan, löytäneet itselleen sopivat asuinympäristöt ja tottuneet niihin. Ihanne asuinalueen luonnonläheisyydestä ja rauhasta korostui. Sijaintitoiveita pohdittiin saatavilla olevien vapaa-ajan palveluiden, tekemisen ja harrastamisen näkökulmasta, mikä heijastelee aktiiviseen ikääntymiseen liittyviä ihanteita (esim. Gilleard & Higgs, 2009). Palveluiden etäisyyden sopivuutta arvioitiin kävelyetäisyyden ja saavutettavuuden termein. Toisaalta palveluiden läheisyyteen suhtauduttiin varauksella, kun kodin sijaintia tarkasteltiin turvallisuusnäkökulmasta: on hyvä asua sopivalla etäisyydellä palveluista, mutta liian lähelle omaa kotia palveluita ei toivottu ”lieveilmiöiden”, kuten rauhattomuuden lisääntymisen takia.

Asunto helppona kodinhoidon kohteena

Asumistoiveita kuvattiin nuorten ja varttuneiden parissa kotiin liittyvän työmäärän näkökulmasta. Keskustelu heijasteli sukupuolinormeja, joissa nainen on kodinhoidon päävastaava, ja miehet huolehtivat teknisistä tehtävistä, kuten asunnon kunnostuksesta. Miesten puheissa kodin ylläpito näyttäytyi laadukkuuden ja kestävyyden ihannointina, jolloin toivekoti merkitsi hyviä materiaaleja ja työjälkeä. Huolella tehty koti säästää omaa aikaa ja vaivaa, sillä sitä ei tarvitse korjata tai remontoida usein. Naiset korostivat kodin helppoa ylläpitoa. Omatoimisuuden ja yksin pärjäämisen ihanne oli selvästi esillä: koti tuli kyetä hoitamaan ensisijaisesti itse, ilman ulkopuolisten apua. Puheessa ilmeni toive suoriutua kodinhoidosta kunniallisesti, tehokkaasti ja ongelmitta. Toisaalta ajatus siitä, että nainen on kodinhengetär ja täydellisen, normeihin sopivan kodin luoja, koettiin ahdistavaksi.

> ”Kyl sitä yleensä aattelee kuitenkin niinkin arkisesti, et siivouksen kannalta. Mä haluun, et se tapahtuu tosi nopeesti. Ettei mun tarvii siirtää hirveesti tavaroita, mikään ei loju missään, et mä voin vaan

> nopeesti sen tehdä, ja sit se on taas ohi. Et semmonen käytännöllisyys, tilaratkasut ja muut, säilytysratkasut.” (Nainen, 29)

> ”Pitää olla siivottu, pitää olla kaikki kondiksessa. [...] Ja kaiken pitää olla niin kauheen hifisteltyä ja trendikästä. Että ei pysty, ei pysty. Hirvee suoritus.” (Nainen, 59)

Käytännöllisyyden ihannointi johti ristiriitaisuuksiin, sillä jotkin asumismukavuuteen liittyvät toiveet ja haaveet törmäsivät keskeisiin asumisen normeihin kuten vaivattomuuteen ja helppohoitoisuuteen. Esimerkiksi isot, korkeatilaiset talot ihastuttivat niiden avaruuden takia, mutta toisaalta ne merkitsivät lisätyötä ja kustannuksia ja muuttuivat siten vähemmän toivottaviksi. Tässä näkyy haaveiden haavoittuvuus ja herkkyys kritiikille, kun ne asetetaan vastakkain totutun normin kanssa (vert. Belk et al., 2003).

> ”Siis olishan tommonen (iso talo) mieletön. Mut sitte ku miettii, et tommonen pitää siivota. Ja sit ku sillä tilalla (ei) loppujen lopuks tee mitään.” (Nainen, 31)

Eri-ikäiset keskustelijat esittivät jossain määrin toisistaan poikkeavia käsityksiä kodinhoidosta. Varttuneet näkivät ”lapioon tarttumisen” osana normaalia arkielämää, jota nuoret aikuiset eivät ihannoi. Heidän mielestään nuoret ihannoivat helppoutta ja hakeutuvat helpommin erilaisten palvelujen käyttäjiksi ja vähemmän työtä vaativiin asuntoihin. Myös nuoret aikuiset toivat esille omaa toivettaan mahdollisimman helppohoitoisista kodeista, sillä omaa aikaa käytettiin mieluummin johonkin muuhun kuin kotitöihin.

Asumisen yksityisyys - koti omana alueena ja suojanantajana

Asumistoiveet limittyivät arjen toimivuuden ohella kodin yksityisyyteen. Yksityisyys merkitsi kodin tarjoamaa suojaa, jota arvioitiin kodin sosiaalisen ympäristön ja naapureiden läsnäolon kautta. Toiveissa heijastui itsemääräämisoikeuden normi, jonka mukaan ”naapurit ovat kaukana” ja omasta reviiristä voi itse päättää. Ajatus kodista yksityisenä alueena korostui varttuneempien osallistujien puheessa, mutta oli tärkeää myös nuoremmille. Luonnonläheisyyden ihanne oli vahvasti mukana keskusteluissa, sillä oma rauha liitettiin usein luontoon ja kodista avautuviin näkymiin. Luonto ja oma piha ilmenivät sekä suojanantajana että visuaalisesti kauniina ja elinvoimaa tarjoavana asuinympäristönä. Nuoret aikuiset kuvasivat asumisen luonnonläheisyyttä eräänlaisena visiona, kuten ”hyvä tontti on kallioinen, mäntyinen, järven rannalla, isolla puutarhalla” ja ”mökki kalliolla, jossa on iso ikkuna merelle”. Varttuneilla rauha ja luonnonläheisyys kuvastuivat jo tehtyjen asumisvalintojen tuloksena. Oma rauha ja luonto esiintyivät keskusteluissa haaveen kaltaisena, vahvana positiivisena emootiona ja kaipuuna. Tämä haave ei kuitenkaan asettunut kritiikin tai kyseenalaistamisen kohteeksi.

Näkyminen ja vieraiden ihmisten katseiden kohteena oleminen muodosti asumisen ei-toivotuimman piirteen, joka vaaransi oman rauhan säilyttämisen. Asuntomessujen tiivis ja urbaani ympäristö pienine tontteineen ja suurine lasipintoineen muodosti jyrkän vastakohdan rauhan ja yksityisyyden ihanteelle. Normin vastainen tiivis rakentaminen nähtiin sekä uhkana laa-

dukkaalle asumiselle että tyhmyytenä, sillä onhan Suomessa puitteita väljempään ja parempaan asumiseen.

> ”Meillä ehkä panostettiin siihen, et me tehtiin talo nyt lähelle järvee. […] Tulee järvimaisemat ikkunasta ja muuta. Ja tietysti iso tontti, niin siel on tilaa sitte. Ettei tarvii olla niinku täällä, että ollaan niinku sillit suolassa.” (Mies, 57)

Tiiviin aluesuunnittelun järkevyys kyseenalaistettiin ja lainsäätäjien roolia kansalaisten asumisviihtyvyyden ja rauhan takaajina peräänkuulutettiin. Tiivis ja avoin rakentaminen johti vastakkainasetteluun, jossa pohdittiin, onko kotien avoimuus yksi vallitsevan sosiaalisen median aikakauden ilmentymä, jossa omaa elämää esitellään avoimesti muille.

> ”Laki sais tulla, että vähintään 500-600 neliöö, ettei pienempää (tonttia) sais olla. […] Sit, että niitä rakennetaan ihan… Menee rauha, naapurisopu.” (Mies, 65)

> ”Siis kuka oikeesti haluaa asua makuuhuoneessa, joka on niinku, sulla on sänky keskel ja kummaltakin puolelta lähtee lattiasta asti se ikkuna? Et nää on todella akvaarioita. […] Ihan suoraan siihen sänkyyn näkyvyys! Et täällä todella saat esiintyä. Et onko tää taas niinku nykyaikaa tämmönen esilläolo?” (Nainen, 54)

Vaikka tiivis asuminen merkitsi oman rauhan puuttumista, se nähtiin positiivisena turvallisuuden ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Naapureiden läheisyys luo turvaa hätätapauksissa ja uusia mahdollisuuksia sosiaaliselle kanssakäymiselle.

Asumisen persoonallisuus ja kodikkuus - koti oman maun ja elämäntarinan ilmentymänä

Kodin persoonallisuus ja kodikkuus nousi esille keskusteluissa: asunnosta halutaan tehdä itselle ja omaan makuun sopiva. Normit itse tekemisestä ja itsemääräämisoikeudesta kytkeytyivät kuvaan persoonallisesta kodista. Persoonallisuus ilmeni siinä, miten asunto muuttuu kodiksi oman työn ja panostuksen kautta. Omistusasumisen arvostaminen ja persoonallinen asuminen rinnastuivat, sillä oma asunto mahdollisti omien visioiden toteutuksen paremmin kuin vuokrattu asunto. Eri sukupolvet kuitenkin ihannoivat kodin personoinnissa erilaisia asioita – tältä osin normit näyttivät muuttuneen sukupolvien välillä.

Nuorten aikuisten toiveissa korostuivat luovuus, ”omannäköisyys” ja aiempien sukupolvien ihanteista poikkeaminen. Kodin persoonallisuus syntyy kierrätettyjen ja itse keksittyjen sisustusratkaisujen avulla. Esteettisyys ja viihtyisyys näyttäytyvät asumisen tavoiteltavina piirteinä, mutta nuoreen aikuisuuteen yhdistetty resurssien niukkuus saattoi olla ristiriidassa toiveiden toteutumisen kanssa. Toisaalta niukkuus koettiin positiivisena haasteena, eikä se ollut persoonallisuutta poissulkeva tekijä. Persoonallisuuden ja kodikkuuden toiveet kohdistuivat tulevaisuuteen ja ”parempien aikojen odotukseen”. Näkyvissä oli tunnepitoista haaveilua omien asumistoiveiden toteutumisesta myöhemmässä elämänvaiheessa.

> ”Tällä hetkellä raha rajottaa tosi paljon. Ku ei haluais sitä Ikean Lack-hyllyy pelkästään ostaa, mutta sit pitää paljo käytettynä ja muuten löytää. Se on toisaalta kivaki, et sit saa ainakin oman ja erinäköisen.” (Nainen, 24)

> ”Meil on halvat materiaalit ja itse tehdään. Mut kun se näyttää tosi hienolta, niin sit siihen tulee itselle semmonen, et ”tää on tosi hieno!” [...] Se on just semmonen kun me itse halutaan, niin sillon se on niinku laatua.” (Nainen, 29)

Varttuneet osallistujat kuvasivat ”meidän kotia” tai ”minun kotia” parhaaksi mahdolliseksi. Erotuksena messujen ja sisustuslehtien esittelemistä persoonattomista laboratorioista oma koti kantoi elämän kerroksia ja henkilöhistoriaa sekä heijasti juuri omia arvostuksia ja makua. Asumistoiveissa ei näkynyt samanlaista pyrkimystä asumisessa etenemiseen kuin nuorempien parissa.

> ”Se on jännä, että vaikka täällä (Asuntomessuilla) on nuin upeita hienoja taloja, sisustuksia ynnä muita... Niin joka ikinen kerta kun me messujen jälkeen on menty kotiin, se on aina ensimmäinen kun mennään ovesta sisään, että ”ihanaa, kun tää on meiän koti”. Se persoonallisuus näkyy. Ja kaikki asumisen eri kerrokset. Miten tyytyväinen (on) siihen kaikkeen.” (Nainen, 53)

Eri ikäryhmiin kuuluvat pohtivat toistensa toiveita kotiin liittyen ja tunnistivat eroja siinä, millaisten sukupolvisidonnaisten normien kautta asumista tarkastellaan. Eri-ikäisten nähtiin olevan pääosin ”kuin yö ja päivä”, mutta poikkeuksiakin löytyi. Nuorten aikuisten toiveissa heijastui moderni niukkalinjaisuuden ja yksinkertaisuuden ihanne, ja ylimääräinen materia koettiin turhaksi ja ahdistavaksi. Varttuneet nähtiin elintason nousun myötä villiintyneeksi hamstraajasukupolveksi ja runsaan sisustuksen suosijoiksi, jollaisiksi ei itse aiota tulla. Nuoret aikuiset pitivät omien vanhempien tekemiä valintoja jopa syyllisenä omiin ihanteisiinsa, sillä lapsuudenkodin tyyli ilmensi sitä, mitä ei omaan kotiin haluta. Varttuneiden koettiin olevan asumisessaan normeihinsa jumittunutta muutoshalutonta joukkoa, joka tyrkyttää näkemyksiään nuoremmille.

> ”Jos nyt miettii meiän vanhempia, niin ehkä värimaailma on sellanen mikä ei stemmaa. Ja sitten tää koriste-esineiden määrä on kanssa hieman eri. Et meillä ei oo tarvetta laittaa niinku jokaista kippoa ja kuppia ja posliiniesinettä esille, mutta sitten meidän molempien äidit on siinä kunnostautuneita [...] Ja sitten, taulujen käyttö. Olemme saaneet palautetta, että kun meillä ei ole mitään kuvia kauheasti seinillä. Niin sitten palautteen antanut henkilö, hänellä on sitten seinät täynnä erilaisia tauluja.” (Nainen, 35)

> ”Mä oon miettiny mun ikäsii verrattuna vanhempien ikäsiin, 50-60-luvulla syntyneisiin. Niissä näkyy tavallaan semmonen pula-ajan jälkeinen huuma, et: ”hei, hankitaan niinku kaikki laitteet ja koneet, Sodastreameja ja blendereitä keittiöön. Et mitä vielä vois?” Ja just kaikkee koristetyynyä ja..!” (Mies, 26)

Vastaavasti varttuneemmat kokivat nuorten aikuisten noudattavan erilaista normistoa toivekodin luomisessa kuin he itse: suosivan vähäeleisyyttä ja uutuuksia ja suhtautuvan kodin esineistöön kylmemmin. Nuoret aikuiset

nähtiin ”tyylinsä etsijöinä”, jolloin he ovat helposti erilaisten vaihtuvien asumisen trendien vietävissä – toisin kuin he itse. Kotiin liittyvien mielipiteiden ja oman maun koettiin muuttuvan ja rohkaistuvan iän myötä.

> ”Nuoret ei halua nähdä toisten tavaroita, eikä tietysti säilö omiakaan. Et ainakin meidän nuoret, tuntuu et ne haluu vaan kaikki pois.” (Nainen, 60)

> ”Lapset täysin uskoo siihen trendiin. Ne ei tajuu, että se on trendi. […] Ne niinku täysin ostaa sen. Et tää on nyt kaunista ja tää on hyvää. Ne ei niinku tajua sitä, et se on vaan tän hetken juttu.” (Nainen, 55)

Varttuneisiin yhdistetty materian ja runsaan tyylin ihannointi tunnistettiin, mutta minimalismin kannattajia löytyi myös varttuneempien joukosta. Toisaalta kertyneet tavarat eivät merkinneet varttuneille ainoastaan objektikokoelmaa vaan aktiivisesti tuotettua kokonaisuutta, johon kytkeytyi henkilökohtaisia merkityksiä ja muistoja taakse jätetyistä elämänvaiheista (Walsh, 2006).

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Aiemman tutkimuksen perusteella suomalaisten asumistoiveista välittyy kulttuurinen ihanne, jonka mukaan asumistoiveet ovat samankaltaisia kuluttajan iästä ja elämänvaiheesta huolimatta. Samankaltaisuutta on perusteltu normeilla, joiden myötä tietyssä kulttuurissa opitaan arvostamaan samankaltaisia asioita. Myös tämän tutkimuksen tuloksissa asumistoiveet hahmottuivat eri-ikäisten keskuudessa pääteemoiltaan samankaltaisiksi, yleisten ihanteiden ohjaamiksi ja aiempia tutkimustuloksia heijasteleviksi. Toiveissa korostui funktionaalisuuden ja järkevyyden normi, jota tarkasteltiin oman elämäntilanteen valossa. Asumisen haaveet ja intohimot kietoutuivat tulevaisuudenkuviin, seuraavaan elämänvaiheeseen tai niitä esitettiin alisteisina järkeville ja normien mukaisille ratkaisuille.

Asumistoiveissa näkyi funktionaalisuutta ja järkevyyttä korostava normi, jonka mukaisesti asumista lähestyttiin keskusteluissa korostetun rationaalisesti. Toimiva arki ja siihen liittyvä ajankäytön taloudellisuus (esim. Juntto, 2008), arjen helppouden tavoittelu kotona ja omassa elinpiirissä heijastuvat kotiin liittyvissä toiveissa. Vaikka asumisen funktionaalisuus on yleinen normi, asumisen toimivuus ja arjen sujuvuus yhdistetään myös henkilökohtaisiin päämääriin (Hasu, 2017). Asumisen toimintojen sujuvuuden nähdään edistävän myös käytäntöjä, joiden kautta kodista tehdään itselle merkityksellinen (Walsh, 2006) ja joka mahdollistaa rentoutumisen sekä itsen hoivaamisen (Marcus, 2006). Toive yksityisyydestä heijasteli ajatusta kodista piilo- ja suojapaikkana (Marcus, 2006; Niiniluoto, 2001). Yksityisyyden merkitys asumisessa on korostunut myös aikaisemmissa tutkimuksissa erityisesti suomalaisena piirteenä (Hasu, 2017). Asumisen persoonallisuus liittyy toiveeseen, että asunto tehdään omaksi, se muutetaan kodiksi oman työn kautta. Itse tekeminen ja itsemääräämisoikeus ovat edellytyksinä persoonalliselle kodille. Persoonallinen koti, joka on itse luotu, koottu tai tehty on osa henkilön materiaalista minää (Rautio, 2006). Haastatteluissa itse tehty, omannäköinen koti näyttäytyi usein haaveena (Belk et al. 2003), jo-

hon liitettiin tulevaisuuteen luotaavaa visiointia sekä resurssien asettamisen rajoitusten pohdintaa.

Vaikka asumistoiveiden teemat olivat samankaltaisia eri-ikäisten kuluttajien keskuudessa, henkilökohtaisissa merkityksissä ja tulkinnoissa on huomattaviakin eroja. Asuminen on henkilökohtaista, omien käytäntöjen ja rutiinien toteuttamista, oman identiteetin työstämistä ja itselle tärkeään paikkaan kuulumista (Walsh, 2006). Asumistoiveiden erot liittyvät elämänvaiheisiin. Asumistoiveet ovat henkilökohtaisesti rakentuneita mielikuvia, joissa henkilön elämänhistorialla ja aiemmilla asumisympäristöön liittyvillä kokemuksilla on oma roolinsa. Eri aikakaudet sekä asumisen ihanteet ja trendit heijastuvat yksilöllisiin toiveisiin ja puheeseen asumisesta. Tämän tutkimuksen varttuneet, myöhäiskeski-ikäiset kuluttajat olivat saavuttaneet asumisessaan sellaisen tason, joka tuotti tyytyväisyyden omaa asumistilannetta kohtaan (Pulkkinen & Polet, 2010; Wulff ym., 2010). Oman asumishistorian juurtuminen kotiin ja kodin moninaisiin esineisiin (Walsh, 2006) näkyi varttuneiden myönteisessä suhtautumisessa nykyiseen asumiseensa. Nuorten aikuisten asumistoiveet suuntautuivat tulevaisuuteen. Asumisen uran alkutaipaleella esiintyi unelmia, tavoitteita ja ajatuksia muutoksista. Keskusteluissa ilmeni nuorten aikuisten ikäryhmän sirpaleisuus sekä toisistaan poikkeavat elämänvaiheet. Myös elämänvaiheeseen liittyvä katkonaisuus ja käytettävissä oleva varallisuus asetti reunaehtoja asumistoiveille.

LÄHTEET

Autio, J., & Autio, M. (2009). ’Kulutuksen ihanteet 1920–1970-lukujen sisustusoppaissa–askeettinen hedonismi ja privatisoituva ydinperhe’. Teoksessa Kulutuksen liikkeet: Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja: 227-251.

Belk, R., Ger, G. & Askegaard, S. (2003). ’The Fire of Desire: A Multisited Inquiry into Consumer Passion’, Journal of Consumer Research, 30(3): 326-351.

Blunt, A. & Dowling, R. (2006). ’Home’. London, UK: Routledge.

Clapham, D. (2002). ’Housing pathways: A postmodern analytical Framework’, Housing, Theory and Society, 19(2), 57–68.

Felix, E., De Haan, H., Vaandrager, L. & Koelen, M. (2015). ’Beyond Thresholds: The Everyday Lived Experience of the House by Older People’, Journal of Housing For the Elderly, 29(4): 329-347.

Gifford, R. (1997). ’Environmental psychology: Principles and practice’, Boston, MA: Allyn & Bacon.

Gilleard, C.J., Higgs, P. (2009). ’The Third Age: Field, Habitus, or Identity?’ Teoksessa Jones, I.R., Higgs, P. & Ekerdt, D.J. (toim.) Consumption and Generational Change: The Rise of Consumer Lifestyles. New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.

Green, L. (2010). Understanding the life course: Sociological and Psychological perspectives. Cambridge: Polity Press

Hasu, E. (2017). ’Asumisen valinnat ja päätöksenteko paljastettuina: "Mitä kaikkea me ei tajuttukaan kun tähän muutettiin ja mökistä luovuttiin"’, Aalto University Publication Series, Doctoral Dissertations, 43/2017.

Hasu, E. (2010). 'Asumisen päätöksiä – järjellä vai tunteella', Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus: 59-90.

Hirvonen, J., Manninen, R. & Hakaste, H. (2005). 'Asuntosuunnittelun ja -rakentamisen tila asukas- ja ammattilaiskyselyn valossa', Suomen ympäristökeskus: Suomen ympäristö 791.

Hutteman, R., Hennecke, M., Orth, U., Reitz, A.K. & Specht, J. (2014). 'Developmental Tasks as a Framework to Study Personality Development in Adulthood and Old Age', European Journal of Personality, 28(3): 267-278.

Izuhara, M. (2015). 'Life-course Diversity, Housing Choices and Constraints for Women of the 'Lost' Generation in Japan', Housing Studies. 30(1): 60-77.

Juntto, A. (2010). 'Mitä on erilaistuva asuminen', Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus: 7-13.

Juntto, A. (2008). 'Asumisvalinnat, liikkuvuus ja asumisen arkitalous', Teoksessa Lammi, M. & Timonen, P. (toim.) Koti – tehtävistä uusiin ihanteisiin: 13-28.

Juntto, A. (2007). 'Suomalaisten asumistoiveet ja mahdollisuudet. Tulot ja kulutus', Helsinki: Tilastokeskus.

Juntto, A. (1990). 'Asuntokysymys Suomessa: Topeliuksesta tulopolitiikkaan', Helsinki: Valtion painatuskeskus.

Karisto, A. (2007). Finnish baby boomers and the emergence of the third age. International Journal of Ageing and Later Life: 2(2), 91-108.

Kilpeläinen, P., Kostiainen, E., & Laakso, S. (2015). 'Toiveet ja todellisuus–Nuorten asuminen 2014', Suomen Ympäristö, 2.

Kortteinen, M., Tuominen, M. & Vaattovaara, M. (2005). 'Asumistoiveet, sosiaalinen epäjärjestys ja kaupunkisuunnittelu pääkaupunkiseudulla', Yhteiskuntapolitiikka-YP 70: 2.

Kyttä, M., Pahkasalo, K. & Vaattovaara, M. (2010). 'Asuminen – eletty unelma', Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus: 91-120.

Lapintie, K. (2010). 'Suunnittelun ja markkinoiden taistelupari', Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki: suomalainen asuminen muutoksessa. Helsinki: Gaudeamus: 48-55.

Lapintie, K. & Hasu, E. (2010). 'Asumisen monet kulttuurit', Teoksessa Juntto, A. (toim.) Asumisen unelmat ja arki. Helsinki: Gaudeamus.

Lapintie, K. (2008). 'Ilmastonmuutos ja elämän virta. Kestävä kehitys vastaan asumispreferenssit', Yhdyskuntasuunnittelu, 46(1): 24-39.

Magnusson, L. & Özüekren, A.S. (2002). 'The housing careers of Turkish households in middle-sized Swedish municipalities', Housing Studies, 17(3): 465-486.

Marcus, C.C. (2006). 'House as a mirror of self: Exploring the deeper meaning of home', Nicolas-Hays, Inc.

Morris, E.W. & Winter, M. (1975). 'A theory of family housing adjustment', Journal of Marriage & the Family: 79-88.

Niiniluoto, I. (2001). 'Kodin merkityksestä–filosofin puheenvuoro', Teoksessa Jarva V. & Korvela P. (toim.) Koti tieteiden risteyksessä. Helsingin yliopiston kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 9: 11-15.

O'Mahony, L.F. (2013). 'The meaning of home: from theory to practice', International Journal of Law in the Built Environment, 5(2): 156-171.

Pulkkinen, L. & Polet, J. (2010). 'Tyydytystä ja huolta aiheuttavat asiat elämässä', Teoksessa Pulkkinen, L. & Kokko, K. (toim.) Keski-ikä elämänvaiheena. Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 352: 75-90.

Purhonen, S. (2007). 'Sukupolvien ongelma. Tutkielma sukupolven käsitteestä, sukupolvitietoisuudesta ja suurista ikäluokista', Helsingin yliopiston sosiologian laitoksen tutkimuksia nro 251. Helsinki: Yliopistopaino.

Puustinen, S. (2010). 'Asumisen arvot ja tavoitteet', Teoksessa Norvasuo, M. (toim.) Asutaan Urbaanisti! Laadukkaaseen kaupunkiasumiseen yhteisellä kehittelyllä. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja B 99: 305-348.

Pynoos, J. & Regnier, V. (1991). 'Improving residential environments for frail elderly: bridging the gap between theory and application', Teoksessa: Birren, J.E., Lubben, J.E., Rowe, J.C., & Deutchman, D.E. (toim.): The concept and measurement of quality of life in the frail elderly: 91-119.

Rautio, P. & Saastamoinen, M. (2006). 'Minuus ja identiteetti', Tampere: Tampereen Yliopistopaino.

Settersten, R. A. (2003). 'Propositions and controversies in life-course scholarship', Teoksessa Settersten, R.A. (toim.) Invitation to the life course: Toward new understandings of later life. Amityville, NY: Baywood.

Shove, E. (2003). 'Converging Conventions of Comfort, Cleanliness and Convenience', Journal of Consumer Policy, 26: 395-418.

Smola, K.V. & Sutton, C.D. (2002). Generational Differences: Revising generational work values for the new millennium. Journal of Organizational Behavior 23(4): 363-382.

Strandell, A. (2011). 'Asukasbarometri 2010. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä', Suomen ympäristö 31/2011, Ympäristöministeriö.

Strandell, A. (2005). 'Asukasbarometri 2004. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä', Suomen ympäristö 746, Ympäristöministeriö.

Strandell, A. (1999). 'Asukasbarometri 1998. Asukaskysely suomalaisista asuinympäristöistä', Suomen ympäristö 343, Ympäristöministeriö.

Tanner, B., Tilse, C. & De Jonge, D. (2008). 'Restoring & sustaining home: The impact of home modifications on the meaning of home for older people', Journal of Housing for the Elderly, 22(3): 195-215.

Tuomela, R. & Bonnevier-Tuomela, M. (1992) 'Social norms, tasks, and roles', Reports from the Department of Philosophy, University of Helsinki.

Tuominen, M., Vaattovaara, M. & Kortteinen, M. (2005) 'Kaikki eivät halua asua pientalossa', Kvartti, 2. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Vasara, P. (2016). 'Mahdollinen, välttämätön ja väistämätön: jatkuvuudet ja siirtymät iäkkäiden asumiskertomukissa', Teoksessa K. Juhila & T. Kröger (toim.) Siirtymät ja valinnat asumispoluilla. Jyväskylä: Sophi.

Walsh, K. (2006). 'British Expatriate Belongings: Mobile Homes and Transnational Homing', Home Cultures, 3(2): 123-144.

Wise, J.M. (2000). 'Home: Territory and identity', Cultural Studies, 14(2): 295-310.

Wulff, M., Champion, A. & Lobo, M. (2010). 'Household diversity &migration in mid-life: understanding residential mobility among 45–64 year olds in Melbourne, Australia', Population, Space & Place, 16(4): 307-321.

KIRJOITTAJATIEDOT

KTM Tiina Kemppainen on markkinoinnin väitöskirjatutkija Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa. tiina.j.kemppainen@jyu.fi

KTT Outi Uusitalo on markkinoinnin professori Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa. outi.uusitalo@jyu.fi

YTM Sanna-Mari Kuoppamäki työskentelee sosiologian yliopistonopettajana ja väitöskirjatutkijana Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksella. sanna.kuoppamaki@jyu.fi